

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук,
доцента Слюсаренка Сергія Вікторовича – на дисертацію Швець Оксани Михайлівни «Адміністративно-правовий захист ерозійно небезпечних земель в Україні», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження. Вивчення змісту дисертації, автореферату дисертації та наукових праць О.М. Швець дає підстави зробити висновок про актуальність обраної теми, достатній ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень та висновків, що виносяться на захист, їх практичну значущість, а також про глибокий аналіз питань, що торкаються адміністрування земельних відносин щодо охорони ерозійно небезпечних земель.

Обрана дисертантом тема для дослідження є дійсно актуальною і торкається широкого кола питань адміністративного права.

Сьогодення України характеризується прагненням нашого суспільства вступити до Європейського Союзу, і поступово ми рухаємося в потрібному напрямку. Проте, на шляху нашої держави в напрямку Європи потрібно подолати ряд значних перешкод. Однією з яких є недосконалість законодавства України, складність його адаптації до законодавства Євросоюзу. Зокрема, дуже важливе значення має земельне, екологічне та адміністративне законодавство. Адже, як відомо, збереження природних ресурсів у Європейському Союзі має високий пріоритет.

Посиленої уваги потребує збереження земельного фонду країни, який, будучи важливим природним ресурсом, виступає просторовим базисом та потужним засобом виробництва. Таке поєднання функцій землі обумовлює протистояння економічних та екологічних інтересів при її використанні. Основою адміністративного захисту земель в Україні є Конституція, яка визначає земельний фонд країни національним багатством, що перебуває під захистом держави. Крім того, одним з основних принципів земельного законодавства України є пріоритет вимог екологічної безпеки, який передбачено Земельним кодексом України. Проте, розвиток деградаційних процесів (в тому числі ерозії ґрунту) на території України,

які руйнують ґрунтовий покрив і, подекуди, призводять до його незворотніх втрат, свідчать про недосконалість системи законодавчих норм, які передбачають практичні аспекти захисту земель в Україні від деградації.

Особливої актуальності проблема захисту земель в Україні адміністративно-правовими методами набула в розрізі земельної та адміністративно-територіальної реформ, що наразі здійснюються в Україні. Адже основними гаслами цих реформ є передача ресурсів та владних повноважень від центральних органів влади місцевим. При цьому науково обґрунтоване врегулювання повноважень місцевих органів публічної влади та порядку адміністрування локальних земельних відносин на законодавчому рівні дозволить покращити ситуацію щодо збереження земельного фонду та його захисту від розвитку ерозійних процесів.

Враховуючи важливість та складність завдань адміністративно-правового захисту ерозійно небезпечних земель, особливо в умовах дрібноконтурності земельних масивів та приватної власності, актуальним аспектом є робота із землевласниками та землекористувачами з приводу їх екологічної обізнаності, громадянської свідомості та юридичної грамотності щодо земельного законодавства та відповідальності за його порушення.

Сказане дозволяє дійти висновку про те, що тема дисертації О.М. Швець є актуальною, а звернення до неї – абсолютно своєчасним.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна.

Об'єкт і предмет дисертації визначені у відповідності з вимогами МОН України та дозволяють всебічно проаналізувати поставлену проблему.

Структура дисертації добре продумана і відповідає тим завданням, які поставила перед собою авторка (С. 20). Дисертантка послідовно виклала матеріал, в основному правильно співвідносячи загальні та конкретні питання, сформулювала необхідні наукові дефініції.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (184 найменувань) та додатків. Загальний обсяг роботи складає 216 сторінок.

У першому розділі авторка формулює авторську дефініцію, розкриває зміст поняття ерозійно небезпечні землі та сутність адміністративно-правового захисту ерозійно небезпечних земель, формує його принципи. Другий розділ роботи присвячено розкриттю елементів механізму адміністративно-правового захисту ерозійно небезпечних земель. Зокрема, сформовано та візуалізовано організаційну структуру органів публічної влади, що є суб'єктами адміністративно-правового захисту ерозійно небезпечних земель, визначено та узагальнено їх функції, форми та методи діяльності, виявлено недоліки та запропоновано шляхи їх усунення. У третьому розділі авторка здійснила детальний аналіз та оцінку дієвості чинних та проектних нормативно-правових актів України щодо використання та охорони ерозійно небезпечних земель, виявила та систематизувала проблеми у сфері адміністративно-правового захисту ерозійно небезпечних земель та запропонувала шляхи і механізми їх ліквідації.

У висновках за результатами дослідження загалом сформульована низка положень теоретико-методологічного характеру, а також пропозицій і рекомендацій, що мають вагоме значення для вдосконалення адміністративно-правового захисту ерозійно небезпечних земель України (С. 192-196).

Таким чином, послідовність викладення матеріалу є логічною, а структура дослідження дозволила автору показати свої знання з теорії адміністративного права, глибоко та розгорнуто проаналізувати як положення нормативно-правових актів у сфері земельних відносин щодо використання та охорони ерозійно небезпечних земель, так і погляди науковців з проблематики дослідження.

Положення, викладені в авторефераті, відповідають основним положенням та висновкам, зазначеним у дисертації. Зміст автореферату відповідає встановленим вимогам. Дисертація та її автореферат оформлені належним чином.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що за характером і змістом розглянутих питань робота О.М. Швець є одним із перших у вітчизняній адміністративно-правовій науці комплексним монографічним дослідженням, у якому з урахуванням положень чинного законодавства, правозастосовної практики, а також позитивного зарубіжного досвіду здійснено системний аналіз

адміністративно-правового регулювання використання та охорони ерозійно небезпечних земель в Україні, визначено недоліки, наявні в цій сфері, а також обґрунтовано шляхи їх усунення. Наукова новизна також визначається сучасною постановкою проблеми, виявленням та дослідженням нових ідей та тенденцій розвитку відносин у сфері функціонування органів місцевого самоврядування, а також обґрунтуванням пропозицій з удосконалення адміністративного та земельного законодавства щодо використання ерозійно небезпечних земель та адміністративної відповідальності за порушення земельного законодавства.

У роботі враховані положення чинного законодавства, піддано аналізу теоретичний та практичний матеріал, що стосується тематики дослідження. Це дозволило по новому підійти до дослідження значного кола проблем, які залишилися поза увагою вчених, але мають важливе практичне та теоретичне значення.

В процесі дослідження авторка не абстрагувалася в наукову розробку проблеми, а поставила конкретні та чіткі завдання (С.20), у зв'язку з чим дисертація отримала цікавий та корисний напрям не лише в науковому руслі, що дозволило авторці прийти до практичних результатів та зробити корисні для практичного застосування висновки.

Переважна більшість положень, винесених авторкою на захист (С. 22-25), і висновків (С. 192-196) є новими або містять значну частку новизни. Зокрема, слід погодитись із пропозиціями авторки, які стосуються розширення повноважень місцевих органів публічного адміністрування (С. 93), а також перегляду системи державного контролю за використанням та охороною земель (С. 94 - 96).

Також, повністю розділяю точку зору дисертантки з приводу того, що чинні на сьогодні норми земельного та адміністративного законодавства України часто не узгоджені між собою, що зумовлює необхідність комплексного вдосконалення нормативно-правового забезпечення порушеного питання. (С. 175, 179).

Заслуговують уваги пропозиції авторки щодо інформаційної роботи із землевласниками та землекористувачами щодо раціонального використання та охорони належних їм земель та відповідальності за порушення земельного

законодавства. Особливої актуальності така робота набуває в розрізі новостворених об'єднаних територіальних громад (С. 183-184, 186-189).

Практичне значення рецензованого дисертаційного дослідження визначається можливістю використання його результатів при підготовці та прийнятті законодавчих та інших нормативних актів, спрямованих на вдосконалення чинного законодавства України в сфері земельних відносин у частині раціонального використання та охорони ерозійно небезпечних земель та посилення відповідальності за порушення законодавства про охорону земель.

Розроблені в дисертації теоретичні положення також мають вагоме значення для поглиблення теорії адміністративного права і процесу, зокрема для дослідження проблем, що виникають у зв'язку із реалізацією органами місцевого самоврядування наданих їм повноважень у сфері землеустрою, а також для проведення комплексного аналізу адміністративно-правового регулювання охорони земель в Україні.

З аналізу дисертації видно, що авторка достатньо велику увагу приділила понятійно-категоріальному апарату, зокрема, тим поняттям, які потребують належного уточнення в законодавстві та в юридичній літературі. Насамперед, уточнюються такі дефініції, як «ерозійно небезпечні землі», «адміністративно-правовий захист ерозійно небезпечних земель», «державний контроль за використанням та охороною земель», адміністративна відповідальність в галузі земельних відносин» та інші (С. 28, 39, 128, 139).

Також слід відзначити стиль, яким написано роботу. Він відзначається логічністю, послідовністю та ясністю думок автора. Деякі досить складні теоретичні положення дисертації викладені зрозумілою мовою, без зайвих ускладнень.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових фахових виданнях. Основні результати дисертації О.М. Швець достатньо повно відображені в дванадцяти наукових працях, дев'ять з яких опубліковано у фахових виданнях, затверджених МОН України, в тому числі, одна – у міжнародному виданні, три – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій. Зміст

публікацій, викладених у наукових фахових виданнях, відповідає тексту дисертації.

Таким чином, можна зробити висновок, що основні положення та висновки дисертації автором оприлюднені повною мірою.

Дискусійні положення дисертаційного дослідження. Таким чином, загальна позитивна оцінка дисертації не виключає наявності окремих питань, які мають дискусійний характер або потребують додаткового обґрунтування:

1. Пропонуючи створити незалежний орган державного нагляду (контролю) в сфері використання та охорони земель (С. 94), авторка не розглядає організаційні моменти його створення. Водночас, необхідно було більш детально розкрити адміністративно-правовий статус такого органу та його структурних підрозділів, проаналізувати їх права та обов'язки, і, можливо, на цій основі сформулювати конкретні пропозиції про внесення змін до чинного законодавства.

2. З метою удосконалення інституту адміністративної відповідальності в сфері порушень земельного законодавства авторка у підпункті 2.3 дисертації пропонує певний алгоритм (С. 147), реалізацію пунктів якого розглядає в наступних підпунктах, в якості складових частин удосконалення механізму адміністративно-правового захисту ерозійно небезпечних земель (С. 174-180). Проте, деякі пункти названого алгоритму так і залишаються не деталізованими. Зокрема, це деталізація складу правопорушень та удосконалення процедур проведення перевірок щодо використання та охорони земель, а також притягнення правопорушників до відповідальності. Більш детально, на мою думку, потрібно було описати і механізм проведення інформаційної роботи серед землевласників та землекористувачів щодо екологічно грамотного використання земель та відповідальності за порушення земельного законодавства, особливо в частині створення дорадчо-консультаційних центрів, створення яких пропонує авторка.

3. Розробляючи пропозиції щодо внесення змін та доповнень до чинних нормативно-правових актів України щодо раціонального використання та охорони ерозійно небезпечних земель та адміністративної відповідальності за порушення земельного законодавства, авторка неодноразово підкреслює необхідність

визначення повноважень об'єднаних територіальних громад щодо адміністрування земельних відносин (С. 174), проте не деталізує їх.

4. Розробляючи Програму адміністративно-правового захисту ерозійно небезпечних земель ОТГ (С. 186), авторці слід було описати досліджений практичний досвід діючих територіальних громад та вичленити проблеми локального адміністрування земельних відносин.

Зроблені зауваження і побажання стосуються складних, спірних і малодосліджених питань, не впливають на високий науковий рівень дисертації, яка є цікавою, корисною, самостійною і завершеною творчою працею.

Викладене дозволяє зробити загальний висновок, що дисертація на тему «Адміністративно-правовий захист ерозійно небезпечних земель в Україні» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обгрунтовані результати, що розв'язують наукову проблему, яка має важливе значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обгрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам п.п. 9-10, 12-13 Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Швець Оксана Михайлівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

доцент кафедри адміністративного
та фінансового права
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
кандидат юридичних наук, доцент

С.В. Слюсаренко

